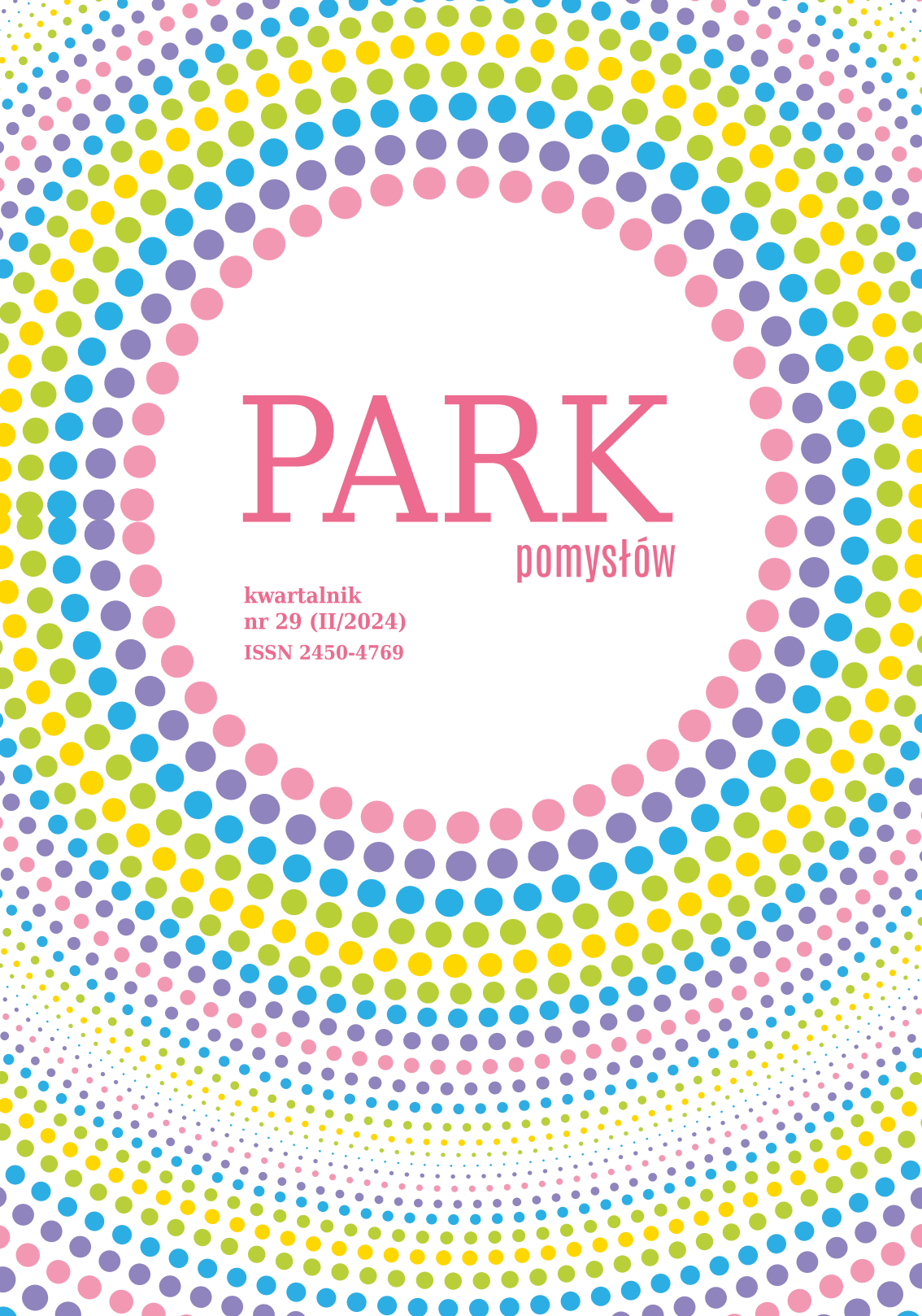

PARK

pomysłów

kwartalnik
nr 29 (II/2024)
ISSN 2450-4769

DZIEŃ DOBRY

Co słyszać? W letnim wydaniu „Parku Pomysłów”
czekają na Ciebie nowe ciekawostki i zadania.

Baw się dobrze!

Jak masz na imię?

.....

SPIS TREŚCI

- 3 tradycje słowiańskie / perunica
- 6 teczka ekologa / klimat
- 10 zrób to sam / obraz z kredek
- 12 teczka artysty / rokoko
- 16 wiwarium / felsuma madagaskarska
- 18 teczka przyrodnika / formy ochrony przyrody
- 20 kalendarz / czerwiec
- 21 ścieżka edukacyjno-turystyczna / Fauna Polski
- 24 teczka historyka / Bolesław Chrobry
- 26 redakcja
- 27 mieszkańcy lubińskiego zoo / wieloszpón szary

PERUNICA

Perunica, inaczej **święto Peruna** – słowiańskiego władcy piorunów i grzmotów. Jego moc objawiała się w dębie, a także zwierzętach takich jak wół, baran, byk czy gołąb. Jego atrybut to **topór**, który posiada właściwości magiczne chroniące przed siłami nieczystymi i chorobą.

Obchody tego święta przypadały na **przedostatni czwartek lipca**, czyli około 20-21 dnia miesiąca. Był to okres intensywnych letnich burz.

Było to typowo męskie święto, podczas którego proszono słowiańskiego władcę piorunów i boga deszczu o przychylność, która **zapewniłaby udane plony**. Organizowano wtedy także zawody sportowe, gdzie zmagano się w różnych dyscyplinach. Były to rytualne walki i rywalizacje siłowe, takie jak np. pojedynki, siłowanie na rękę czy przyciąganie liny.

Zgromadzenia odbywały się zwykle pod dębami, gdzie **rozapalno krady** – rytualne ogniska z dębowych gałęzi. Rozpalaniu ognia towarzyszyło okolicznościowe przemawianie oraz śpiewy związane ze świętem. Ogień miał na celu oczyścić uczestniczących przed uroczystościami.

SYMBOL PERUNA

Perunowemu świętu towarzyszyło biesiadowanie, a także postrzyżyny. Obrzęd, podczas którego młodzi chłopcy przechodzili spod opieki matki pod opiekę ojca i stawali się mężczyznami. W dniu Peruna dokonywano także wojowniczych rytuałów przejścia, bądź aktów nadania imienia, tzw. **mianowin**.

Na podstawie wyraźnych cech dawnych kultów pogańskich, domniemuje się, w procesie chrystianizacji **kult Peruna** został zastąpiony kultem proroka Eliasza.

Mimo wszystko święto to jest obchodzone po dziś dzień, przez współczesnych rodzimowierców słowiańskich. Niektóre grupy współczesnych słowian uważają, że jest to **najważniejsze święto w ciągu roku**.

1. W CZYM OBJAWIAŁA SIĘ MOC PERUNA?

2. CO TOWARZYSZYŁO ZGROMADZENIOM POD DĘBAMI?

3. JAKI BYŁ ATRYBUT PERUNA?

4. CZEGO WŁADCĄ BYŁ PERUN?

5. CO BYŁO UDANE PO DESZCZU?

6. W JAKI DZIEŃ TYGODNIA ZWYKLE WYPAŁA PERUNICA?

7. W CZYM OBJAWIAŁA SIĘ MOC PERUNA?

8. KULTEM, KTÓREGO PROROKA ZOSTAŁA ZASTĄPIONA PERUNICA?

9. JAKIE ŚWIĘTO TOWARZYSZYŁO PERUNICY?

10. W CZYM OBJAWIAŁA SIĘ MOC PERUNA?

11. W CZYM OBJAWIAŁA SIĘ MOC PERUNA?

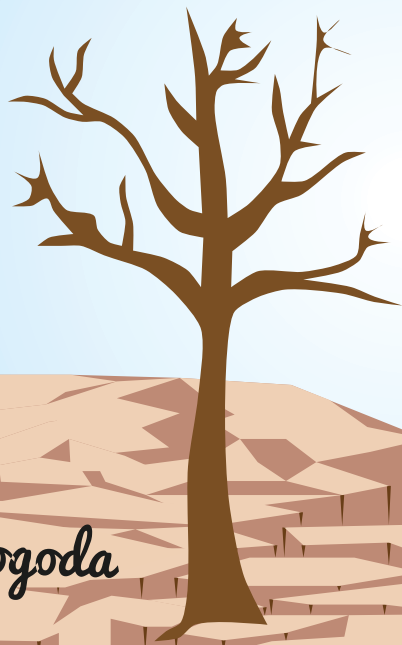
Krzyżówka słowiańska

HASŁO:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	

Klimat

UWAGA!

klimat to nie to samo co pogoda

Pogoda
zmienia się codziennie.

Natomiast **klimat to warunki pogodowe, które panują na danym obszarze przez dłuższy czas.** Aby poznać klimat jakiegoś regionu, naukowcy przez wiele lat, dzień w dzień, zbierają szczegółowe informacje na jego temat. Mierzą temperaturę powietrza i wody, siłę wiatru oraz opady deszczu, a następnie wszystko notują. Dzięki temu, po pewnym czasie mogą ocenić, jaki klimat panuje w badanym miejscu.

Klimat
nie zawsze był taki sam.

Na przestrzeni lat naprzemiennie występowały okresy ciepła i zimna. Zmiany te są naturalnym zjawiskiem, które towarzyszą naszej planecie od zawsze. Jednak teraz zachodzą one znacznie szybciej niż dotychczas. **W ciągu ostatnich 150 lat średnia temperatura Ziemi wzrosła o 1 stopień!**

efekt cieplarniany

To jeden z naturalnych czynników, który wpływa na klimat. Atmosfera otaczająca Ziemię, składa się z różnych gazów, które otulają naszą planetę i magazynują ciepło. Gazami cieplarnianymi są dwutlenek węgla, para wodna oraz metan. Są one bardzo ważne, inaczej temperatura panująca na Ziemi wynosiłaby -18 stopni!

Gazy cieplarniane nie są niczym nowym, jednak **obecnie jest ich wytwarzane dużo więcej niż wcześniej**. Ponieważ jest ich coraz więcej, to coraz więcej ciepła jest magazynowane i zostaje na Ziemi. **Konsekwencją tego są zmiany w atmosferze i klimat staje się cieplejszy w szybszym tempie.**

Elektrownie i fabryki są odpowiedzialne za niemal **połowę emisji gazów cieplarnianych.**

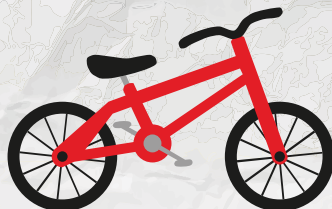
Na skutek globalnego ocieplenia są **rejonys gdzie powierzchnia pustyń nieustannie się powiększa**, z powodu małej ilości wody. Natomiast w innych rejonach, występują tak obfite opady deszczu, że **poziom wody się podnosi i zalewa coraz większe tereny.**

Obserwuj pogodę każdego dnia i wpisz poniżej temperatury powietrza.

dzień	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
temperatura														

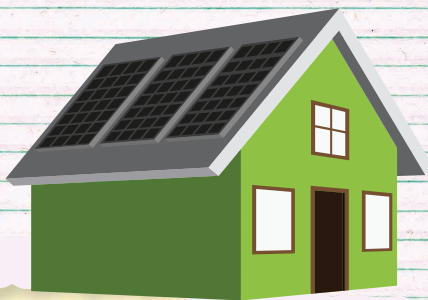
JAK OGRANICZYĆ EMISJĘ GAZÓW CIEPLARNIANYCH?

Do przemieszczania się możemy wybierać **publiczną komunikację, rower lub hulajnogę** zamiast samochodu.

Twórzmy jak najwięcej **terenów zielonych** z różnorodną roślinnością.

Aby ograniczyć straty ciepła i ogrzewanie **docieplajmy domy**. Do ogrzewania domów możemy wykorzystywać **energię odnawialną**.

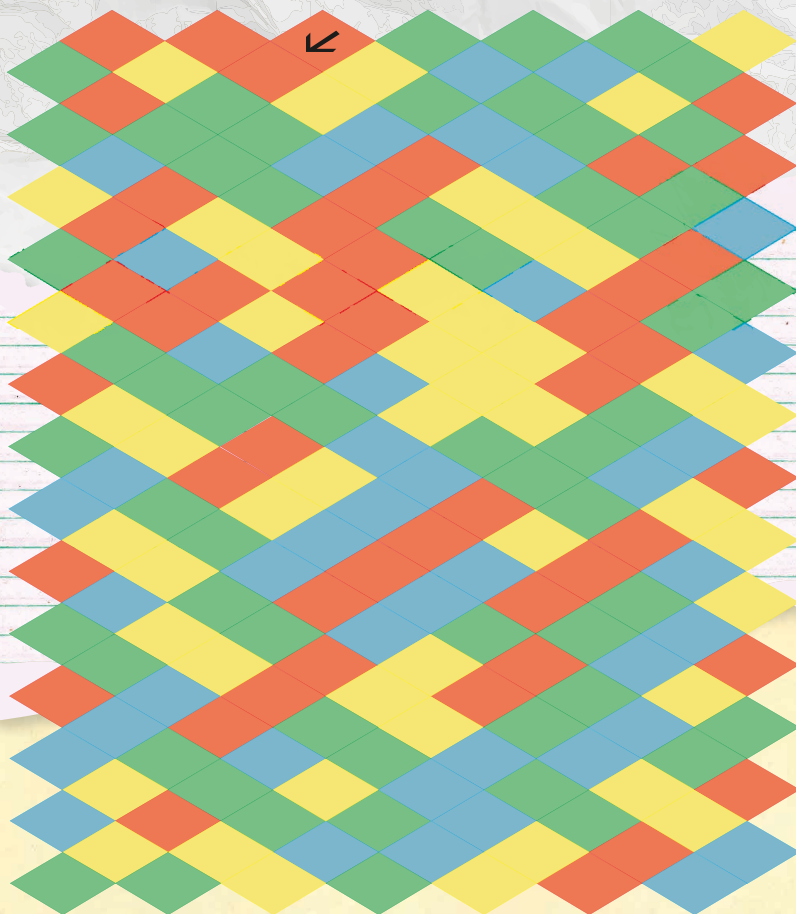

Na zakupy zabieramy **własne torby i pojemniki**. Kupujemy tylko to czego naprawdę potrzebujemy, aby nie generować śmieci.

Segregujemy odpady, aby jak najwięcej rzeczy zostało ponownie przetworzone. **Naprawiamy** zepsute przedmioty i ubrania.

KIERUJĄC SIĘ WSKAZÓWKAMI, WYNIŚ WORKI DO KONTENERÓW.

ZRÓB TO SAM

OBRAZ Z KREDEK

Kredkami świecowymi można malować nie tylko na sucho, ale również na mokro. Wystarczy gorąca temperatura, aby kredki zaczęły się topić. W połączeniu z podmuchem powietrza można tworzyć ciekawe i kolorowe obrazy. Jest to prosty sposób na namalowanie własnego dzieła sztuki.

MATERIAŁY:

- KREDKI ŚWIECOWE
- SUSZARKA DO WŁOSÓW
- PODOBRZIE, DESKA LUB KARTKA PAPIERU
- STARE GAZETY

1 Pierwszym krokiem jest przygotowanie kredek do rozpuszczania. Trzeba pozbyć ich papierowych obwolutek. Dobrze jest także rozłożyć gazety, aby nie pobrudzić podłoża, gdy kredki będą płynne.

DOBRA RADA

Jeśli nie chcemy by kredki się przesuwały możemy je podkleić klejem lub taśmą dwustronną.

2 Tak już kredki mamy gotowe to układamy je na przygotowanym podłożu, może być to kartka papieru, deska lub podobrazie. Tutaj w ramach recyklingu zostało zastosowane podobrazie, które już kiedyś było używane.

- 3** Teraz możemy wziąć suszarkę i zacząć rozpuszczać kredki. Możemy sterować suszarką, by kredki rozpływały się w różne strony.

- 4** Technika ta pozwala na dowolność tworzenia. Możemy od razu rozpuścić wszystkie kredki albo robić to stopniowo.

- 5** Przerywamy rozpuszczanie kredek, wtedy gdy sami uznamy, że to już. Czekaamy tylko żeby zaschnęły i gotowe!

Gotowy obraz możesz powiesić na ścianie.

Rokoko

Styl w sztuce obejmujący architekturę, ornamentykę, rzemiosło artystyczne oraz malarstwo. Występował w sztuce europejskiej w latach 1715-1780. Często uważany jest za końcową fazę baroku, jednak w rzeczywistości był mu przeciwny. Styl ten najsilniej rozwinął się na terenie Francji i związany był z życiem dworskim.

Termin rokoko powstał na bazie słowa *rocaille*, które oznacza ornament asymetryczny, plastyczny, zbudowany z form przypominających muszle, koguci grzebień lub płomień. W samej Francji termin ten jest wymienne używany z określeniem styl Ludwika XV.

Cechami charakterystycznymi rokoka była kameralność, zmysłowość, wyrafinowanie i sentymentalność. Odznaczał się lekkością i dekoracyjnością form, swobodną kompozycją, asymetrią i płynnością linii oraz motywami egozotycznymi.

W dobie rokoka najbardziej rozwinęła się sztuka dekorowania wnętrz. Pomieszczenia stawaty się bardziej kameralne i subtelne. Stosowano sztukaterie, boazerie, plafony, lustra. Używano pastelowych i delikatnych barw.

W ornamentyce dominował motyw przypominający muszle, płomienie i grzebienie, swobodnie formowany, fałlisty i asymetryczny. Uzupełnieniem tych form były kwiaty, girlandy, owoce, rośliny oraz motywy egzotyczne: z matpami, chińskie oraz japońskie.

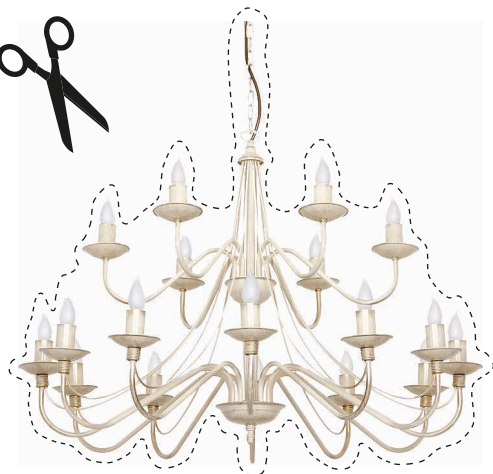
Przykłady ornamentów

Zaprojektuj własny ornament w stylu rokoko.

*Zaprojektuj pokój w stylu rokoka!
Wytnij ze strony obok meble i przyklej je tutaj.*

Felsuma madagaskarska

Hej!

Nazywamy się **Mango i Papaja** i jesteśmy felsumami madagaskarskimi. Zwa nas także dñiówkami mada-gaskarskimi. Jak nazwa wskazuje, jesteśmy jaszczurkami pochodzący-mi z... **Madagaskaru!**

O naszych zaletach można mówić sporo, chociażby to, że jesteśmy **jednym z największych gekonów** zamieszkujących naszą wyspę. Dorastamy nawet do 30 cm, z czego połowa to ogon. **Wolimy być aktywne za dnia** – w nocy śpimy tak jak Wy, ludzie! Dzięki temu czasem opuszczamy tereny dżungli, by w ludzkich domostwach wyszukiwać słodkich i dojrzałych owoców. Jednak to jest tylko dodatek naszej diety. Prawda jest taka, że **jesteśmy drapieżnikami!** Naszym głównym pożywieniem są drobne owady i inne bezkręgowce.

Potrafimy z łatwością wspiąć się po drzewach, liściach czy chodzić po murach i suficie. To dzięki naszemu **palcom zaopatrzonym w lamele**. Nasze ciało najczęściej jest zielone, ozdobione **czerwonymi plamkami na głowie i grzbiecie**. Wiedzieliście, że praktycznie każda felsuma ma inny układ tych wzorów? Dzięki temu, każda z nas jest wyjątkowa!

Tak jak wiele jaszczurek, jesteśmy w stanie **odrzuć ogon w przypadku niebezpieczeństwa**. Spokojnie, z czasem odrasta, jednak nigdy nie będzie tak długi i piękny jak „oryginał”. Choć wyglądamy słodko to **potrafimy walczyć o swoje**. Łączymy się w pary i znajdujemy swoje drzewo lub... przestrzeń w murach. **Nie przepadamy za nieproszonymi gośćmi** i bronimy zaciekle domu.

Takie właśnie jesteśmy!
Zielone, uśmiechnięte, ale i
wymagające! Dodatkowo **nasze ciało
jest bardzo delikatne**. Nawet jak bardzo
chcecie to lepiej nas nie tapcie, może to zrobić
nam krzywdę. Dodatkowo – może na takie nie
wyglądamy – ale **jesteśmy bardzo szybkie
i zwinne!** Także ucieczka z terrarium
to dla nas żaden kłopot.

WYMAGANIA TERRARYSTYCZNE

Ludzie nas pokochali także w terrarystyce! Jednak by stworzyć dla nas idealne terrarium, mamy kilka wymagań. Przede wszystkim nasze „mieszkanie” musi być **układu wertykalnego o wymiarach minimum 50x50x80 cm**. Nie pogardzimy jednak większym metrażem! Na podłoże z reguły nie schodzimy, ale dobrze jakby pomagało utrzymać należytą wilgotność. Kochamy się wspinać, potrzebne do tego będą **bambusy, konary, gałęzie i żywe rośliny**. Jako dzienne gekony, oświetlenie jest kluczowe! Pochodzimy z Afryki, więc **temperatura w zbiorniku w ciągu dnia powinna wynosić 26-28 °C – punktowo 30 °C**. Tak w razie co jak zechce nam się ogrzać jeszcze bardziej. **Wilgotność w terrarium powinna wynosić około 70%**. Przez tak wysoką wilgotność, musicie też pamiętać o bardzo dobrej wentylacji. Jeśli wentylacja będzie nieodpowiednia, w naszym terrarium może rozwinąć się pleśń i grzyb, a tego na pewno byśmy nie chcieli. Wodę najczęściej pijamy ze swojego ciała i elementów terrarium, a niektóre z nas robią to nawet z poidłek. Wisienką na torcie jest **żarówka UVB**, jest ona niezbędna dla nas do życia. **Nie musi być mocna, 6% uvb** powinno nam wystarczyć. Jeśli spełnicie te wszystkie warunki to jesteśmy w stanie **żyć z Wami nawet 20 lat!** Zanim jednak kupisz swojego nowego jaszczurzego przyjaciela – upewnij się, że pochodzi z legalnego źródła. Każda felsuma musi mieć dokument, który nazywa się **CITES**.

UŻYTEK EKOLOGICZNY

Starorzecze koło Przychowej

Data utworzenia: 31 maja 1996

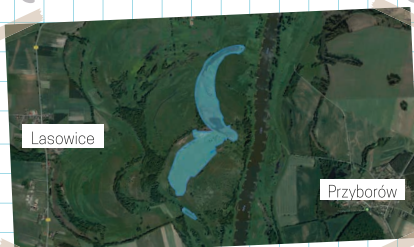
Powierzchnia: 28,54 ha

Położenie: Powiaty:
lubliński

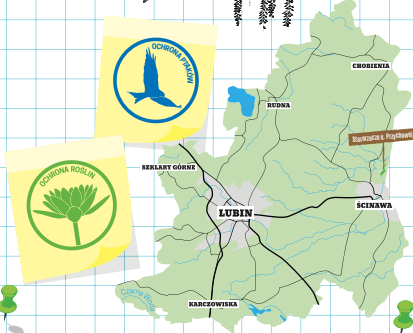
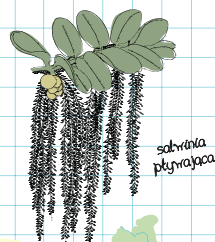
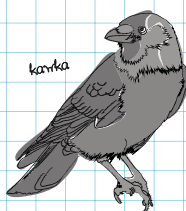
Gminy:

Ścinawa

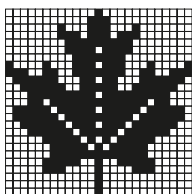
Rodzaj użytku: starorzecze

Położony kilometr na południowy-wschód od wsi Przychowa, obejmuje starorzecze Odry o powierzchni 28,54 ha z turzycowiskiem i trzcinowiskiem. Siedliska lęgowe mają tu: krakwa, cyranka, płaskonos, błotniak stawowy, bekas i krwawodziób.

Zamaluj kratki według podanych cyfr, a zobaczysz obrazek.

19

CZERWIEC

PRZYSŁOWIE:

"CZERWIEC TEMU SIĘ ZIELENI,
KTO DO PRACY SIĘ NIE LENI"

Szósty miesiąc w roku, według kalendarza gregoriańskiego ma 30 dni.

Nazwa miesiąca pochodzi od owada czerwca polskiego, z którego wyrabiany jest czerwony barwnik i zbierano go w czerwcu na korzeniach czerwca trwałego. Nazwa ta występuje także w innych językach słowiańskich m.in. czeskim, ukraińskim, bułgarskim.

21 czerwca następuje na półkuli północnej przesilenie letnie, a na południowej przesilenie zimowe. W Polsce pod względem meteorologicznym jest to miesiąc letni.

Zaznacz i opisz na poniższym kalendarzu ważne dla Ciebie dni.

Pn	Wt	Śr	Gz	Pt	So	Nd
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

KALENDARZ ŚWIĄT NIETYPOWYCH:

- 3.06 /DZIEŃ DOBREJ OCENY
- 5.06 /DZIEŃ OCHRONY ŚRODOWISKA
- 9.06 /DZIEŃ PRZYJACIELA
- 13.06 /ŚWIĘTO DOBRZYCH RAD
- 15.06 /DZIEŃ WIATRU
- 19.06 /DZIEŃ KOTA GARFIELDA
- 21.06 /ŚWIĘTO MUZYKI
- 23.06 /DZIEŃ WĘDKARZA
- 24.06 /DZIEŃ PRZYJULANTA
- 25.06 /ŚWIĄTOWY DZIEŃ ŚMIERCI
- 29.06 /DZIEŃ RYBAKA

Czy wiesz, że...

30 czerwca 1997 r. premierę miał pierwszy tom serii o Harrym Potterze.

W czerwcu urodzili się:

- 7.06 /Paul Gauguin - francuski malarz.
- 8.06 /Robert Schumann - niemiecki kompozytor, krytyk muzyczny.
- 10.06 /Violetta Villas - polska piosenkarka.
- 11.06 /Beata Pawlikowska - polska podróżniczka, dziennikarka, pisarka.
- 13.06 /Michał Bajor - piosenkarz, aktor filmowy i teatralny.
- 17.06 /Krzysztof Zanussi - polski reżyser, scenarzysta filmowy.
- 25.06 /Antoni Gaudí - kataloński architekt.
- 29.06 /Sławomir Mrożek - polski prozaik, satyryk, dramaturg, rysownik.

Ścieżka edukacyjno-turystyczna

Fauna Polski

ZOOLUBIN.PL

Owca olkuska

łac. Ovis aries

Pokarm: zielonka, siano, rośliny łąkowe

Występowanie: Polska

Masa ciała: tryk ok. 45 kg,
maciorka ok. 40 kg

Owca domowa rasy olkuskiej została wyhodowana w okolicach Olkusza i uznawana jest za rodzimą rasę owcy domowej. Powstała w wyniku krzyżowania owiec rasy pomorskiej z fryzyjską i holsztyńską. Jest to rasa długowłnista, charakteryzująca się wysoką plennością, nawet do 6 jagniąt w jednym miocie. Owca olkuska ma słaby instynkt stadny i lepiej radzi sobie w małych grupach. Jej umaszczenie jest białe z jednolitą wełną. Dojrzałość płciową osiąga ok. 10 miesiąca życia.

tekst: I. Skrypin, korekta: A. Łużyński, rysunki: Mergus D. Kilion

Owca wrzosówka

łac. Ovis aries

Pokarm: zielonka, siano, rośliny łąkowe

Występowanie: Polska

Masa ciała: tryk ok. 45-55 kg,
maciorka ok. 35-42 kg

Owca domowa rasy wrzosówka to rdzenna rasa owcy drobniejsza od olkuskiej. Jej średnia masa ciała osiąga wartości o ok. 5 kg niższe niż u owcy olkuskiej. Podstawowe umaszczenie wrzosówki jest siwe, a głowa, nogi i ogon nie są pokryte wełną, a jedynie ciemną sierścią. Osobniki tej rasy wcześniej dojrzewają płciowo, bo już w 6-7 miesiącu życia. Plenność wrzosówki wynosi ok. 140%.

tekst: I. Skrypin, korekta: A. Łużyński, rysunki: Mergus D. Kilion

Płomykówka

łac. *Tyto alba*

Długość ciała: 28-32 cm

Rozpiętość skrzydeł: 45-50 cm

Masa ciała: 0,3-0,45 kg

Jedyny gatunek sowy występujący na wszystkich kontynentach, za wyjątkiem Antarktydy. Płomykówka jest silnie związana z człowiekiem, gniazdując głównie w zabudowaniach, na strychach, wieżach kościelnych, stodołach. Poluje prawie wyłącznie na gryzonie. Ze względu na modernizację, uszczelnianie domów i budynków gospodarczych zamyka się otwory wlotowe. Dlatego płomykówka traci miejsca lęgowe i jest jej coraz mniej. Niewątpliwie jest to jedna z najładniejszych sów, przyciągająca uwagę szlarą w kształcie serca i pastelowymi kolorami.

tekst: A. Łużyński, korekta: I. Skrypin, rysunki: Mergus D. Kilion

Podgorzałka

łac. *Aythya nyroca*

Długość ciała: 38-42 cm

Rozpiętość skrzydeł: 60-67 cm

Masa ciała: 0,45-0,65 kg

W Polsce w latach 40. XX w. gatunek bardzo liczny. Obecnie wymaga ścisłej ochrony, populacja jest niewielka, w całym kraju wynosi 70-100 par. W ostatnich latach podjęto próby reintrodukcji gatunku. Kaczki te na zimowiska odlatują od września do listopada, a wracają pod koniec marca lub na początku kwietnia. Pojedyncze pary gniazdują w dużych odległościach między sobą. Jest to ptak dość skryty i ostrożny. Podgorzałki zwykle zamieszkują eutroficzne jeziora (o głębokości poniżej 1 m, z bujnie rozwiniętą roślinnością), wyspy, stawy i mokradła.

tekst: A. Łużyński, korekta: I. Skrypin, rysunki: Mergus D. Kilion

#CHROBRY
1000

BOLESŁAW CHROBRY

musiał wielokrotnie stawiać czoła różnym wyzwaniom, aby chronić swoją krainę. Jednym z nich były jego walki z Niemcami w obronie swoich ziem i poddanych. Chrobry zgromadził wokół siebie wielu przyjaciół, z którymi podróżował i walczył.

Jednym z największych osiągnięć ambitnego i sprawnego władcy Bolesława - była koronacja na pierwszego króla Polski, która miała miejsce w 1025 roku. W dniu koronacji Bolesław założył na głowę piękną koronę, co oznaczało, że teraz już jest oficjalnie królem Polski. Od tego momentu Bolesław uznawany był za równego innym królom w Europie.

Fragment „Notatnik Chrobrego” (www.bibliotekamiedziowa.pl)

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

Pokoloruj wieloszpona

Wydawca: Ogród Zoologiczny w Lubinie,
ul. Ignacego Paderewskiego 99, 59-300 Lubin

Kontakt: sekretariat@zoolubin.pl

Współpraca: Muzeum Historyczne w Lubinie

Skład numeru: Izabela Grygiel **Opracowanie graficzne:**
Agata Bończak (str. 21-23), Izabela Grygiel (str. 1-20, 26-28),
Karolina Smolarek (str. 24-25)

Opracowanie merytoryczne: Agata Bończak (str. 21-23),
Izabela Grygiel (str. 3-15, 19-20, 26), Agata Łabuzińska (str. 18),
Karolina Smolarek (str. 24-25), Andrzej Łużyński (str. 27),
Konrad Niedźwiecki (str. 16-17)

Lubin 2024

Wieloszpón szary

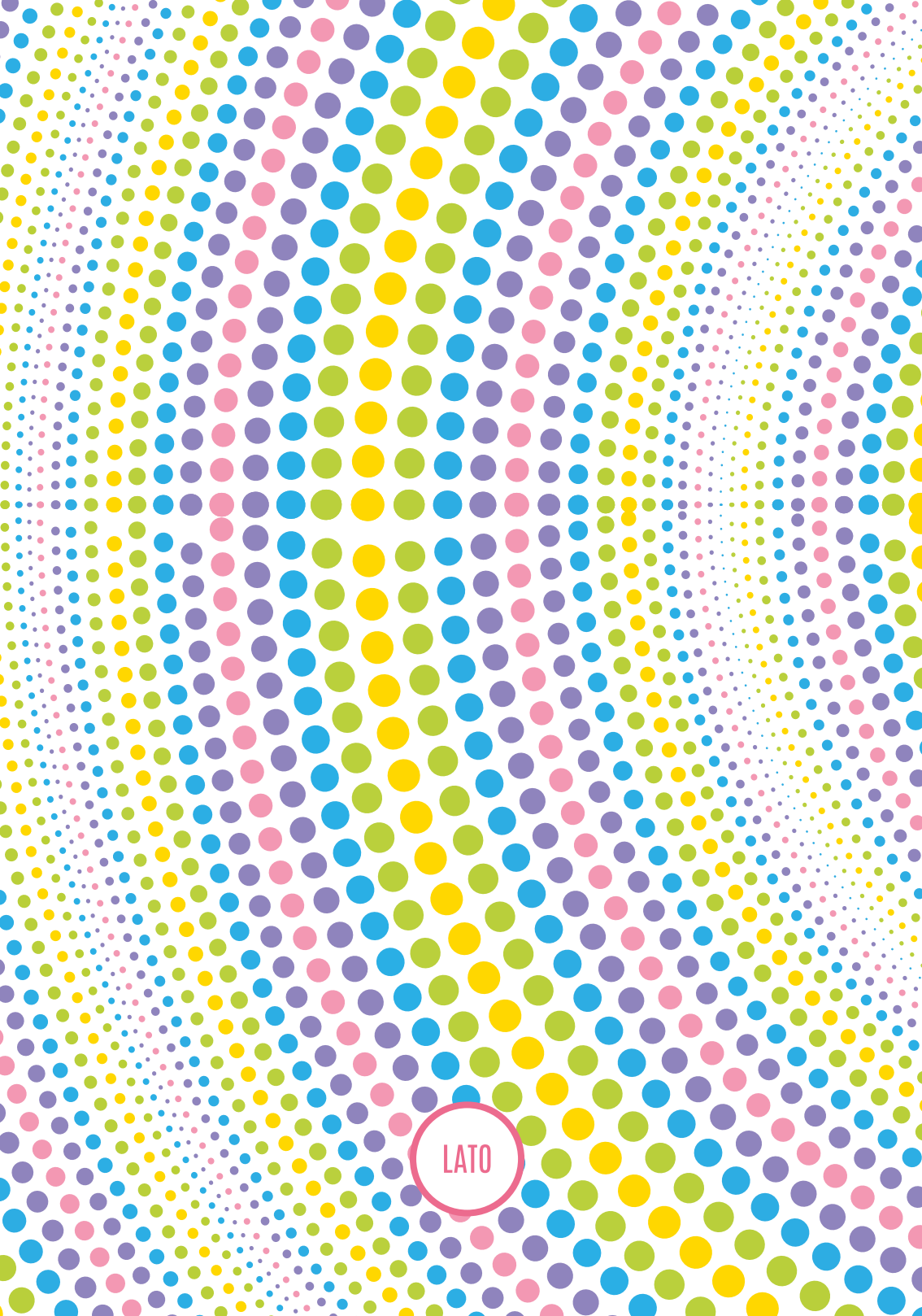
(łac. *Polyplectron bicalcaratum*)

Wieloszpón należy do bażantów. Zamieszkuje wiecznie zielone, gęste lasy do wysokości nawet 2000 m n.p.m. Najbardziej **aktywne są w godzinach rannych i popołudniowych**, a nocują na drzewach, kilka metrów nad ziemią.

Wieloszpony to **ptaki aktywne i dość łatwo się osuwają**, a przy tym są najmniej agresywne ze wszystkich gatunków wieloszpónów. W chwilach niebezpieczeństwa **chowają się w gęstej roślinności**, rzadko odlatują. Samce to jedne z **najładniej tokujących bażantów**. Ich lśniący ogon, rozłożony w kształcie wachlarza, z metalizującymi oczkami, przypomina tren pawia podczas godów.

LATO